

בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

26 בינואר 2011

ע"ו 34650-03-10 קטיף מושב שיתופי להתיישבות חקלאית של הפועל המזרחי בע"מ ואח' נ' ועדת הזכאות לפי חוק יישום תוכנית ההתנתקות

בפני כב' השופטת תמר בזק-רפפורט
המערערים 1. קטיף מושב שיתופי להתיישבות חקלאית של הפועל המזרחי בע"מ
2. ברוך ארביב
3. אביב אסתר

נגד

המשיבה ועדת הזכאות לפי חוק יישום תוכנית ההתנתקות

מיני-רציו:

* לצורך סעיף 6 לתוספת השלישית לחוק יישום תוכנית ההתנתקות, העוסק בפיצוי בגין חממות, ניתן להכיר ב"פריטים שווי ערך" שאינם מצוינים בטופס הפחת. אי רישום פריטים בטופס הפחת לא מונע מנייתם בין פריטי החממה וזיהויים כ"פריטים שווי ערך".

* פרשנות – דין – חוק יישום תוכנית ההתנתקות

* משפט מינהלי – חוק יישום תוכנית ההתנתקות – פיצויים

* משפט מינהלי – התנתקות – פיצויים

* משפט מינהלי – פגמים בשיקול-הדעת – הפליה

ערעור על פסק דין של בימ"ש השלום שדחה ערעור על החלטת ועדת הזכאות הפועלת מכח חוק יישום תוכנית ההתנתקות, התשס"ה-2005 (להלן: החוק), בה נקבע שהמערערים, שהיו בעלי עסקי חממות לגידול חקלאי בחבל עזה, זכאים לפיצוי בגין חממותיהם שייקבע לפי פריטים שנכללו בהן ודווחו בטופס הפחת (להלן: טופס י"א) ואינם זכאים לפיצוי בשים לב לפריטים שהיו בחממות, ושלא נכללו בטופס זה.

בית המשפט המחוזי קיבל את הערעור ופסק כי:

תכלית החוק ליתן פיצויים הוגנים וראויים בנסיבות העניין מאוצר המדינה, לזכאים לכך לפי החוק. המערערים עתרו בפני המשיבה לקבלת פיצוי בגין חממותיהם לפי שווי הנכסים. הדרך לקביעת שיעור פיצוי זה קבועה בחלק א' לתוספת השלישית לחוק הכולל את סעיף 6 לו, שהנו הוראה ייחודית בדבר "פיצוי בגין חממה" לפי שווי נכסי. סעיף 6 מציג חממות בשלוש רמות - א', ב' ו-ג', לפי מבנה ותכולת החממה, בהתאם לרשימת פריטים המופיעה בחוק או "פריטים שווי ערך" להם. לצד דרך פיצוי זו, הקובעת פיצוי נורמטיבי, ללא בחינת ההוצאות וההשקעות בפועל, בהתאם לדגם החממה, קובע סעיף 5 לתוספת השלישית מנגנון פיצוי בהתאם להשקעות המדווחות.

המערערים טוענים כי חממותיהם כוללות "פריטים שווי ערך" כאמור בסעיף 6, ולפיכך זכאים הם לסווגן כ"דגם ג'". לטענת המשיבה, מדובר בפריטים שלא צוינו בידי המערערים בטופס י"א בדיווחיהם למס הכנסה, משכך אין להביאם במנין הפריטים הנדרשים לפי סעיף 6. אף כי טענת המשיבה נתמכת בניתוח

לשון החוק, היא אינה מקיימת את תכלית החוק, ומשכך אין לאמצה. לפי סעיף 6, בעל חממה המוכיח כי בחממה שהפעיל עובר להתנתקות היו הרכיבים המפורטים בהגדרת חממה מדגם ב' או מדגם ג' בענייניו, תסווג כ"חממה דגם ג'" (או ב' לפי העניין) לצורך סעיף זה, בין אם הפריטים המנויים בשמם בהגדרה מצויים בטופס י"א, ובין אם לאו. אין החוק מחייב הוכחת התקיימות רכיבי החממה הנקובים בשמם בסעיף 6 על דרך הצגת טופס י"א בו הם מצוינים, ואין מדובר בתנאי סף לעניין זה. משלא דרש החוק דרישה זו, אין רשאית המשיבה לחייב בה את מבקשי הפיצוי. משכך הוא הדין ברכיבי חממה הנקובים בשמם בסעיף 6, דין זהה יש להחיל על רכיבים "שווי ערך" כאמור שם. בהתאם, גם רכיבי חממה שהינם "שווי ערך" לפי טיבם לאלו הנקובים בשמם אך אינם מופיעים בטופס י"א ובדו"חות, יש להכיר בהם, אם הוכחו, ולבחון בהתאם להם לאיזה דגם יש לשייך את החממה, לפי החלופות המוצעות בסעיף 6.

לסיכום, תכלית החוק ליתן פיצוי הולם למפונים, ופיצוי כזה לפי סעיף 6 בוחן את פריטי החממה הנקובים בשמם, כפי שהם בפועל, אף אם לא דווחו ב"טופס", שכן נזקיו של החקלאי חד הם בין אם הפריטים נרשמו בטופס י"א, ובין אם לאו; במקרים רבים גילתה המשיבה גמישות רבה באופן בו פורש סעיף 6, ופעלה בהתאם לתכליתו להציב מנגנון פיצוי נורמטיבי לפי פריטי החממה הקיימים בשטח, וללא סינון דקדקני של הפריטים בשטח לפי רישומם הישיר בטופס י"א. לאור האמור, החלטת המשיבה המורה כי לצורך סעיף 6 לתוספת השלישית לחוק, אין להכיר בפריטים שווי ערך שאינם מצוינים בטופס י"א, מבוטלת.

פסק דין (חלקי)

ערעור על פסק דינו של בית משפט השלום בירושלים (כב' השופטת א' שניידר) מיום 30.9.09 בתיק וע' 183/09, וע' 175/08 ווע' 113/09, אשר דחה ערעור על החלטתה של ועדת הזכאות הפועלת מכח חוק יישום תוכנית ההתנתקות, התשס"ה – 2005, בה נקבע, בין היתר, שהמערערים זכאים לפיצוי בגין חממותיהם שייקבע על פי פריטים שנכללו בהן ודווחו בטופס הפחת (טופס י"א) ואינם זכאים לפיצוי בשים לב לפריטים שהיו בחממות, ושלא נכללו בטופס זה.

פסק דינו של בית המשפט קמא עוסק במספר עניינים. השאלה הניצבת במוקד ההליך שבפני היא קביעותיו בנושא החממות. זאת לאחר שהמערערים לא ביקשו לערער על חלקו של פסק הדין הנוגע לווע' 175/08, אשר בית משפט קמא הורה על קיום דיון חוזר אצל המשיבה בעניינו, וכן לאחר שהצדדים הגיעו להסכמה בענין נוסף עליו נסוב הערעור, וממתינים לאישורים סופיים. לפיכך, הנושא שנותר במחלוקת ודורש הכרעה כעת הוא קביעותיו של בית משפט קמא בנושא החממות, ועליהן יסוב פסק דין זה.

כללי

1. מערער 1 הינו מושב שהיה פעיל בחבל עזה, ובין עסקיו חממות לגידול חקלאי. מערערים 2 ו-3 גם הם היו בעלי עסק של חממות לגידול חקלאי בחבל עזה. שני העסקים היו פעילים עובר להתנתקות.

2. לטענת המערערים, בהתאם להוראת סעיף 6 לתוספת השלישית לחוק יישום תוכנית ההתנתקות, התשס"ה – 2005 (להלן – חוק ההתנתקות או החוק; התוספת השלישית ו-סעיף 6, בהתאמה) שעניינו פיצוי בשל חממה, ובהתאם לפריטים שהיו קיימים בחממותיהם עובר להתנתקות, יש לסווג את חממותיהם כחממות מן הדגם שהפיצוי בגינו הוא הגבוה ביותר - "חממה מדגם ג'", כפי שהוגדר מונח זה בתוספת השלישית.

3. המשיבה סברה כי אין לסווג את החממות הנדונות כחממות מ"דגם ג'", משום שחלק מהרכיבים הנדרשים לצורך הגדרת חממה ככזו שמ"דגם ג'" לא פורטו בידי המערערים ב"טופס", כמשמעו בסעיף ההגדרות לתוספת השלישית (טופס זה משמש לדיווח אודות פריטים מופחתים בדוחות מס הכנסה, הוא מכונה "טופס יא", וכך נכנה אותו להלן).

4. המשיבה סברה כי פריטים שלא דווחו בטופס י"א לא יבואו בקהל "פריטים שווי ערך" לצורך סעיף 6. בית משפט קמא קיבל עמדה זו, ומניתוח לשון החוק ותכליתו הגיע למסקנה כי פריטי החממה הנלקחים בחשבון הם רק אלו הרשומים בטופס י"א.

5. המערערים חולקים על מסקנה זו וטוענים, כי גם "פריטים שווי ערך" שלא דווחו בטופס י"א, מטעמים אלו ואחרים, באים במניין הפריטים הנחוצים להגדרת דגמי החממות השונים לצורך סעיף 6 לתוספת השלישית לחוק ההתנתקות, לרבות לצורך "פריטים שווי ערך" כאמור שם. המערערים טוענים כי פרשנותו של בית המשפט קמא אינה עולה בקנה אחד עם תכלית החוק.

עוד טוענים המערערים, כי החלטת המשיבה שלא ליקח בחשבון פריטים שלא דווחו בטופס י"א לוקה אף באפליה ושינוי מדיניות לא ראוי, לאחר שבמקרים רבים אחרים הוכרו חממות כ"דגם ג'", אף שה"פריטים שווי ערך" שבהם לא נכללו בטופס י"א. לכך מגיבה המשיבה כי אין מדובר בשינוי מדיניות, וככל שחל שינוי שכזה, רשאית המשיבה לשנות את דעתה כשסבורה היא כי הדין מחייב זאת, ובמצב כזה אין מדובר באפליה, אלא בתיקון מעוות.

6. מכאן הערעור שבפניי, אשר במוקדו השאלה האם אי רישום פריטים בטופס יא', מונע מנייתם בין פריטי החממה וזיהויים כ"פריטים שווי ערך" לצורך סיווג החממות הנדונות.

דעתי היא כי דין הערעור להתקבל. משטעמי לכך נטועים בתכלית החקיקה הרלבנטית ובחוק הנדון כמכלול, אפתח בסקירת הרקע החקיקתי.

רקע חקיקתי

7. ביום 6.6.04 החליטה ממשלת ישראל על פינויים של שטחי חבל עזה ושטחים בצפון השומרון (להלן – תוכנית ההתנתקות). על רקע תוכנית ההתנתקות חוקקה הכנסת את חוק ההתנתקות. תכליתו של חוק זה היא, בין היתר, כאמור בסעיף המטרות שבראשו, "מתן פיצויים הוגנים וראויים, בנסיבותיו המיוחדות של הענין, מאוצר המדינה, לזכאים לכך לפי חוק זה" (סעיף 1(2) לחוק).

8. חוקיותו של חוק זה נדונה בבג"צ והוא אושר בעיקרו, תוך שנקבע כי מטרת הוראות הפיצוי שבחוק היא מתן פיצוי מלא, נאות והוגן, בבחינת השבת המצב לקדמותו (בג"צ 1661/05 המועצה האזורית חוף עזה נ' ראש הממשלה - אריאל שרון, פ"ד נט(2) 481, ע' 593-592 (2005) (להלן – בג"צ ההתנתקות)).

9. סעיף 63 לחוק ההתנתקות קובע את הזכות לפיצוי בגין עסק באיזור חבל עזה. סעיף 64 קובע, כי הזכאי רשאי לבחור בין פיצוי לפי שווי נכסי בגין העסק לבין פיצוי לפי שווי פיננסי. התוספת השלישית לחוק מפרטת הוראות בדבר פיצוי בשל עסק לפי חוק ההתנתקות. חלק א' לתוספת השלישית עוסק בפיצוי לפי שווי נכסים ופרק ב' בו עוסק בפיצוי לפי שווי פיננסי.

10. המערערים דגן עתרו בפני המשיבה לקבלת פיצוי בגין חממותיהם לפי שווי הנכסים. הדרך לקביעת שיעור פיצוי זה קבועה בחלק א' לתוספת השלישית לחוק ההתנתקות.

11. חלק א' לתוספת השלישית כולל בחובו את סעיף 6 לו, אשר הינו הוראה ייחודית בדבר "פיצוי בגין חממה" לפי שווי נכסי, לאור מאפייניהן הייחודיים של החממות (ראו: בג"צ ההתנתקות, ע' 675-676). סעיף 6 מציג חממות בשלוש רמות – חממה מדגם א', ב'

ו-ג', על פי מבנה ותכולת החממה, בהתאם לרשימת פריטים המופיעה בחוק או "פריטים שווי ערך" להם. בהמשך הסעיף נקבעים שיעורי פיצוי שונים לדונם חממה, בהתאם לדגם החממה המדוברת, כאמור בהגדרות שבסעיף, כאשר חממה מדגם ג' מזכה בפיצוי בשיעור הגבוה ביותר.

12. דרך פיצוי זו, הקובעת פיצוי נורמטיבי, ללא בחינת ההוצאות וההשקעות בפועל, איננה הדרך היחידה, אף לא העיקרית, הנוהגת לפי חוק ההתנתקות. כך, לצידו של סעיף 6, הקובע פיצוי נורמטיבי לחממות לסוגיהן, עומד סעיף 5 החל על כלל העסקים, לרבות חממות, וקובע מנגנון לחישוב פיצוי פרטני בשל פריטי רכוש קבוע, בהתאם לעלות המתואמת של "פריטי הרכוש הקבוע" הנוגעים לעניין, כפי שהם רשומים בפועל. "פריטי רכוש קבוע" הוגדרו בסעיף 1 לתוספת השלישית כרכוש שצויין בטופס י"א, ושנרכש מאז 1.1.96 ועד ליום הקובע, והפיצוי הוא לפי אחוז מהעלות המתואמת של הפריטים על פי הדוחות הכספיים.

13. אשר ליחס בין סעיף 6 ובו הפיצוי הנורמטיבי, לבין סעיף 5 ובו פיצוי בהתאם להשקעות המדווחות - הוראת סעיף 6 קובעת, כי בעליה של חממה רשאי לבחור בין תביעה לפי סעיף 5 (אחוז מסויים מן העלות מהמתואמת של הרכוש הקבוע בחממה, על פי הרשום בטופס י"א ובדוחות הכספיים), לבין תביעה לפי סעיף 6 (סכום נורמטיבי לכל דונם, לפי דגם החממה).

14. כאמור, המערערים דנו מבקשים כי חממתם תסווג כחממה מ"דגם ג'", לצורך קבלת פיצוי נורמטיבי לפי סעיף 6, בשיעור הגבוה שבו. הגדרת חממה מדגם ג' בסעיף 6(א) לתוספת השלישית הינה "חממה הכוללת שלד, כיסוי פלסטיק או זכוכית, מערכת השקייה, ראש מערכת לבקשת דישון והשקיה, מערכת חימום או מזרון לח או שולחנות גידול או פריטים שווי ערך".

15. המערערים טוענים כי חממותיהם כוללות "פריטים שווי ערך" כאמור בסעיף, ולפיכך זכאים הם לסווגן כ"דגם ג'". לטענת המשיבה, אותם פריטים מדובר בפריטים שלא צוינו בידי המערערים בטופס י"א בדיווחיהם למס הכנסה, משכך אין להביאם במנין הפריטים הנדרשים לפי סעיף 6.

16. טענה זו נתמכת בניתוח לשון החוק עקב בצד אגודל, אריח על גבי לבנה, כדלקמן:

א. המונח "פריטים שווי ערך" מוגדר בסעיף 6 כך: "פריטי רכוש קבוע אחרים, המיועדים לחממות שהם שווי ערך";

ב. המונח "פריטי רכוש קבוע", הכלול בהגדרת "פריטים שווי ערך", מוגדר בסעיף 1 לתוספת השלישית, כך: "הפריטים שצוינו בטופס שהגיש העסק, שתאריך הרכישה שלכם הוא בתקופה שבין יום ט' בטבת התשנ"ו (1 בינואר 1996) לבין היום הקובע, למעט קרקע, מבנים וכלי רכב, וכן רכוש שנרכש בעסקת שכר-מכר מימונית (ליסינג מימוני)".

ג. המונח "טופס" המוזכר בהגדרת פריטי הרכוש הקבוע מוגדר אף הוא בסעיף 1 לתוספת השלישית, כך: "טופס 1342 (י"א) לפי תוספת א' לתקנות מס הכנסה (פחת), 1941 48", והרי הוא טופס י"א הנודע.

17. לשון אחר: ציונו של פריט ב"טופס" הינו ממרכיבי "פריטי רכוש קבוע"; "פריטי רכוש קבוע" הם מיסודות "פריטים שווי ערך"; ומכאן הטענה כי על פי החוק, פריט שווה ערך הינו אך ורק פריט שצויין בטופס י"א, וכי ללא ציונו בטופס י"א, שוב אין למנותו בין הפריטים שווי ערך לצורך סיווג ודירוג חממות. על ניתוח זה מתבסס, הלכה למעשה, פסק דינו של בית משפט קמא.

דיון

18. אף כי אין מתום במהלך טכני-פרשני זה ומדובר במעבר מסודר ועקבי בין רצף הגדרות, אינני סבורה כי פרשנות בלשנית מילונית זו מקיימת את תכלית החוק, ומשכך אין לאמצה.

19. התוספת השלישית לחוק ההתנתקות פתחה בפני בעלי חממות שחוק ההתנתקות חל עליהם, ואשר בחרו בקבלת פיצוי לפי המסלול הנכסי, שני ערוצים חלופיים: האחד, קבוע בסעיף 5 לחוק וחל על רכוש קבוע הקיים בכלל העסקים, ולא דווקא בעסק של חממות. בערוץ זה הפיצוי הוא בגין "פריטי רכוש קבוע", אשר הינם על פי ההגדרות ביניהן הילכנו לעיל, פריטים שנרכשו לאחר 1.1.96 ונרשמו בטופס י"א. במסלול זה הפיצוי הוא בהתאם לעלותם המתואמת של נכסים אלו כאמור בדו"חות הכספיים.

20. לצד ערוץ זה, הפתוח בפני כלל בעלי העסקים להם רכוש קבוע, התווה סעיף 6 לתוספת השלישית ערוץ חלופי, ייעודי וייחודי לבעלי חממות, שנועד, כאמור, לענות על מאפייניהן המיוחדים של חממות. מסלול איננו מפצה בהתאם ל"פריטי רכוש קבוע" כרשום בספרים ובדו"חות, הוא איננו מוגבל לנכסים שנרכשו לאחר 1.1.96 (סעיף 6(ב) שם), אלא הוא קובע פיצוי נורמטיבי, בהתאם לדגם החממה. כפי שנאמר בדיון בוועדת המשנה של ועדת הכספים של הכנסת בענין זה (דיון מיום 31.1.05, שעה 15:16, ע' 16):

"החממות יוצאת מכאן ומקבלות טיפול אחר והן לא ייחשבו כפריטי הרכוש הקבוע".

ואכן, בניגוד לסעיף 5 המפצה על פריטי רכוש קבוע, על פי ההגדרות כפי שצוטטו לעיל, סעיף 6 מפצה בעלי חממות על פי הרכוש שהיה בשימוש בפועל, לפי הדגמים השונים, כאשר לשון החוק איננה מחייבת הוכחת קיום רכיבי החממות לדגמיהן על דרך הפניה לציונם בטופס י"א.

21. וכך לשון סעיף 6(א):

"(א) בסעיף זה –

"חממה" - רכוש יציב, בעל שלד מעץ, ממתכת או מפלסטיק, המכוסה רשת, יריעות פלסטיק או זכוכית, והמיועד לשמש בית צמיחה לגידולים חקלאיים וכן מערכות המשמשות אותה, לרבות מערכות המיון, האוורור, הקירור, החימום, ההשקיה, בית קירור ובית אריזה;

"חממה מדגם א'" - חממה הכוללת שלד ברמה בסיסית וכיסוי רשת בלבד, לרבות בית רשת ומנהרה לירקות;

"חממה מדגם ב'" - חממה הכוללת שלד, כיסוי פלסטיק או זכוכית, מערכת השקיה, ראש מערכת לבקרת דישון והשקיה, או פריטי רכוש קבוע אחרים, המיועדים לחממות שהם שווי ערך (בסעיף זה - פריטים שווי ערך);

"חממה מדגם ג'" - חממה הכוללת שלד, כיסוי פלסטיק או זכוכית, מערכת השקיה, ראש מערכת לבקרת דישון והשקיה,

מערכת חימום או מזרון לח או שולחנות גידול או פריטים שווי ערך".

ניתוח של סעיף זה מגלה, כי הגדרת רכיבי "חממה" איננה דורשת הוכחה כי רכיביה הם "פריטי רכוש קבוע" שצוינו בטופס י"א; גם הגדרת רכיבי "חממה מדגם א'" איננה דורשת הוכחה כי הפריטים אותם כוללת חממה מסוג זה הינם "פריטי רכוש קבוע" כמשמעותם בתוספת השלישית, לרבות ציונם בטופס י"א; הוא הדין בחלקן הראשון והראשי של הגדרות "חממה מדגם ב'" ו"חממה מדגם ג'", שם מפורטים אחד לאחד בשמם פריטים המקימים חממה מדגמים אלו, ללא איזכור כי פריטים אלו יוכרו כחלק מחממה לצורך סיווגה, רק אם עונים הם להגדרת "פריטי רכוש קבוע" ורק אם מאוזכרים הם בטופס י"א.

22. עולה איפוא מלשון הסעיף ומתכליתו, כי בעל חממה המוכיח כי בחממה שהפעיל עובר להתנתקות היו הרכיבים המפורטים בהגדרת חממה מדגם ב' או מדגם ג' בענייננו ("שלד, כיסוי פלסטיק או זכוכית, מערכת השקיה, ראש מערכת לבקרת דישון והשקיה, מערכת חימום או מזרון לח או שולחנות גידול"), תסווג כ"חממה דגם ג'" (או ב' לפי העניין) לצורך סעיף זה, בין אם הפריטים המנויים בשמם בהגדרה מצויים בטופס י"א, ובין אם לאו. כך למשל, גם אם לא יאותר בטופס י"א הנוגע לחממה "ראש מערכת לבקרת דישון והשקיה", אך המבקש יוכיח כי החממה היתה מצוידת בפריט זה, יהא זכאי הוא, בהתקיים יתר התנאים, להכרה בחמתו כחממה מדגם ג', ולפיצוי בשיעור המתאים.

23. בדיון בפניי ביקשתי לברר כיצד נוהגת המשיבה בפועל בעניינים אלו, וקיבלתי תשובות שונות, אך החשוב לעניינינו אינו כיצד נוהגת המשיבה בפועל, אלא כיצד עליה לפעול לאור הוראות החוק. כפי שפורט לעיל, אין החוק מחייב הוכחת התקיימות רכיבי החממה הנקובים בשמם בסעיף 6 על דרך הצגת טופס י"א בו הם מצוינים, ואין מדובר בתנאי סף לעניין זה כלל ועיקר. משלא דרש החוק דרישה זו, אין רשאית המשיבה לחייב בה את מבקשי הפיצוי. למסקנה דומה באשר לפיצוי בגין עסקים לא פעילים ראו את פסק דינו של כב' הש' עדיאל בע"א (מחוזי יר') 11152/07 דגי שקמה בע"מ נ' ועדת הזכאות, פורסם במאגרים [פורסם בבנו] (21.1.08) (להלן – עניין דגי שקמה).

24. משכך הוא הדין ברכיבי חממה הנקובים בשמם בסעיף 6, דין זהה יש להחיל על רכיבים "שווי ערך" כאמור שם. בהתאם, גם רכיבי חממה שהינם "שווי ערך" לפי טיבם

לאילו הנקובים בשמם אך אינם מופיעים בטופס י"א ובדו"חות, יש להכיר בהם, אם הוכחו, ולבחון בהתאם להם לאיזה דגם יש לשייך את החממה, על פי החלופות המוצעות בסעיף 6.

25. אכן פרשנות בלשנית "מתמטית" מובילה למסקנה אחרת, אך בפרשנות גדול כוחם של תכלית החוק ושל הרמוניה חקיקתית מכוחה של בלשנות. תכלית חוק ההתנתקות הינה ליתן פיצוי הולם למפונים, ופיצוי כזה לפי סעיף 6 בוחן את פריטי החממה הנקובים בשמם, כפי שהם בפועל, אף אם לא דווחו ב"טופס", שכן נזקיו של החקלאי חד הם בין אם הפריטים נרשמו בטופס י"א, ובין אם לאו. עמד על כך כב' השופט עדיאל בעניין דגי שקמה:

"חוק ההתנתקות מושתת על העיקרון של מתן פיצוי הוגן לבעלי נכסים, בכלל זה עסקים, שאבדו את נכסיהם עקב ההתנתקות. בהנחה שהמערערת אכן השקיעה השקעות והוציאה הוצאות בסכומים של מיליוני שקלים במקרקעין ובמבנים שבעסקה, אי מתן פיצוי בגין השקעות אלה נוגד על פניו את תכלית החוק. על כן, ככל שאין מנוס מלאמץ תוצאה קשה כזאת, שאינה תואמת את תכלית החוק, הדבר צריך שיעוגן בלשונו המפורשת של המחוקק".

26. אשר להרמוניה החקיקתית – משנוכחנו כי הגדרת "חממה", "חממה מדגם א" וריש הגדרות "חממה מדגם ב" ו"חממה מדגם ג" מאפשרות הוכחת התקיימות אותם פריטים בחממה, ששמותיהם נקובים בחוק, ללא חיוב בהצגתם מתוך טופס י"א, אין זה מתקבל על הדעת שאותה הוראה אוסרת על הוכחת פריטים שווי ערך לאותם פריטים שנקובים בשמותיהם, משום שלא נרשמו בטופס י"א מסיבה זו או אחרת.

27. בהקשר זה כי יצוין, כי המערערים מצידם מסבירים את אי רישום הפריטים שווי הערך בטופס י"א – טופס פחת, בכך שמדובר בפריטים שנרכשו לצרכי שנת שמיטה, אך בפועל שימשו את החממות משך שנים מעבר לשנת השמיטה או לשנת השמיטה הבאה. ולכן, אף שהפריטים לא נרשמו בטופס י"א לצרכי "פחת", הוו הם בפועל חלק מן הרכוש הקבוע המשמש את החממות. כלומר, אין מדובר, ולא הוכח כי מדובר, בהפרת חוקי המס בידי המערערים, כך שהטעון שלפיו "לא יצא חוטא נשכר" כנזכר בסעיף 52 לפסק דינו של בית משפט קמא, איננו נוגע לעניין.

28. לסיכום נקודה זו: במחלוקת שבין הצדדים באשר להגדרתו של טופס י"א כ"כרטיס כניסה" לגדר "פריטים שווי ערך" שבסעיף 6, דעתי עם המערערים. אינני סבורה כי על המשיבה לעצום עיניה נוכח פריטים אשר לפי מהותם הינם "פריטים שווי ערך" הקיימים בחממות, אשר לא נרשמו, מטעם זה או אחר, בטופס י"א, ובהתאם לכך להימנע מסווג חממה כ"דגם ג'" אף שמתקיימים בה פריטים שווי ערך, רק מן הטעם שאלו לא נרשמו בטופס י"א. סעיף 6 איפשר לבעלי חממות מנגנון פיצוי חליפי, נורמטיבי, כנגזרת של מצב החממות בשטח, ולא כנגזרת של רישומים בדו"חות הכספיים אודות פריטים שנרכשו לאחר 1.1.96. התניית תחולת סעיף 6 במגבלות הרישומיות כגרסת המשיבה, מכניסה לסעיף 6, דרך הדלת האחורית, את מגבלות מנגנון הפיצוי שבסעיף 5, מגבלות אשר לצורך עקיפתן חוקק סעיף 6. פרשנותה של המשיבה לסעיף 6, כפי שננקטה כלפי המערערים, נוגדת איפוא את תכליתו של חוק ההתנתקות בכלל ושל סעיף 6 לו בפרט, ודינה להיבטל.

29. באשר לטענת האפליה שבפי המערערים: המערערים הציגו מספר לא קטן של בקשות פיצוי בגין חממות שהתבררו בפני המשיבה, בהם סיווגה המשיבה חממות לפי דגמיהן, בהתייחס ל"פריטים שווי ערך" שהתקיימו בהן, בהתאם ל"סקירת נכסים" אשר נערכה בידי "חבקיין שמאים". לטענת המערערים, באותם מקרים קבעה המשיבה כי התקיימו "פריטים שווי ערך" בהסתמך על סקירת נכסים שמאית, והכירה בהם לצורך סיווג החממות, אף שנעדרו ממניין פריטי הרכוש הקבוע שבטופס י"א. לתמיכה בטענתם צרפו המערערים, בהסכמת המשיבים, טפסי י"א שהוצגו בפני המשיבה בתיקים אשר המערערים סבורים כי בהם הם הופלו לעומת המבקשים (תיק 4007/2006 ו – 5721/2007), במקרים אלה, כך נטען, ניתן לראות כי לא צוינו בטופס י"א פריטי חממות או פריטים שווי ערך, ולמרות זאת הכירה המשיבה בחממות כ"דגם ג'".

30. אכן, אין בטפסי י"א שהובאו בפניי איזכור פרטני, נקוב בשם, של ציוד חממות כנדרש לצורך ההגדרה שבסעיף 6. ב"כ המשיבה ציינה, כי המשיבה מקלה עם המבקשים, ואיננה עומדת על כך שכל פריט יינקב בשמו בטופס י"א, אלא בוחנת היא את המידע שבטופס י"א במשולב עם הבדיקות שנעשו בשטח. אלא שבמקרה דנן אין טענה כי הפריטים דווחו בטופס י"א אפילו שלא בשמם, ולכן אין הנדון דומה לראיה.

31. לאור הסברי המשיבה כאמור, אינני סבורה כי התנהלות המשיבה במקרים הנדונים עולה כדי אפליה או שינוי מדיניות ללא התראה, המצדיקות התערבות. עם זאת, הנתונים שהביאו המערערים באשר להתנהלותה של המשיבה בתביעות אחרות שהתבררו

בפניה מלמדים כי בפועל, במקרים רבים, גילתה המשיבה גמישות רבה באופן בו פורש סעיף 6, ופעלה כיאות בהתאם לתכליתו של סעיף 6, שהיא הצבת מנגנון פיצוי נורמטיבי לפי פריטי החממה הקיימים בשטח, וללא סינון דקדקני של הפריטים בשטח לפי רישום הישיר בטופס י"א. נראה כי אילו עמדה המשיבה על זיהוי רישום פרטני של רכיבי החממות הנדרשים לסעיף 6 לתוספת השלישית בטופס י"א, כפי שניתן לפרש את החוק באופן מילולי, היה נותר סעיף 6 אות מתה. זאת משום שבמקרים רבים הפריטים נרשמו כ"השקעות בחממות", ללא פירוט וזיהוי הרכיבים השונים. בפועל, בלא מעט מקרים פרשה המשיבה את הוראות החוק באופן גמיש יותר, ואותה מגמה שהינחתה את המשיבה באותם מקרים, היא שאמורה להנחותה באשר למצב כמו זה בו עמדו המערערים דנן.

32. אשר על כן, דין הערעור להתקבל, כך שהחלטת המשיבה המורה כי לצורך סעיף 6 לתוספת השלישית לחוק ההתנתקות, אין להכיר בפריטים שווי ערך שאינם מצויינים בטופס י"א, מבוטלת בזאת, ועימה מבוטל פסק דינו של בית משפט קמא המאשר החלטה זו.

המשיבה תשלם למערערים שכ"ט עו"ד והוצאות בסך כולל של 15,000 ₪.

ניתן היום, כא' בשבט תשע"א, 26 בינואר 2011, בהעדר הצדדים.

תמר בזק רפפורט 54678313

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, תקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)